

NIEKOJKO ZAUJÍMAVÝCH LIŠAJNÍKOV Z OKOLIA BRATISLAVY

A few interesting lichens from the vicinity of Bratislava (SW Slovakia)

Viera Orthová¹⁾ & Ivan Pišút²⁾

1) Katedra ekoszológie a fyziotaktiky, Pr. fak. UK, Mlynská dolina, 842 15, Bratislava, Slovenská republika

2) Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 14, 842 23 Bratislava, Slovenská republika

Abstract: A few new findings of the endangered lichens *Chaenotheca stemonea*, *Lecania naegelii* (both in the grove Panónsky háj near Svätý Jur), *Cladonia magyarica* (park in Rusovce), of overlooked *Dimerella pineti* (swamp forest Šúrsky les, park in Rusovce) and *Cladonia rei* (Nature Reserve Ostrovné lúčky near Čunovo) from the vicinity of Bratislava are presented.

V rokoch 1997-1999 sme uskutočnili viaceré exkurzie do oblasti Národnej prírodnej rezervácie Šúr vo východnom okolí, do parku v mestskej časti Rusovce a do Národnej prírodnej rezervácie Ostrovné lúčky v južnom okolí Bratislavy. V ich rámci sme našli popri ďalších aj niekoľko zaujímavých druhov. Zmieňujeme sa o nich v ďalších riadkoch. Dokladový materiál je uložený v zbierke prvej autorky (VO) a v herbári Botanického ústavu SAV v Bratislave (SAV). Skratky VO a IP označujú zberateľov jednotlivých taxónov.

***Chaenotheca stemonea* (Ach.) Müll. Arg.** – Národná prírodná rezervácia Šúr, Panónsky háj: *Quercus robur* neďaleko sídla Čierna Voda, 130 m n.m., leg. VO et IP 1997, herb. VO, SAV; Panónsky háj: *Quercus robur* v západnej časti, 2 km juhozápadne od mestečka Svätý Jur, 130 m s.m., leg. VO1999, herb. VO.

Hoci Nádvořík (1942) označil druh *Chaenotheca stemonea* ako „von der Ebene bis ins Gebirge verbreitet“, na Slovensku bol zrejme aj v minulosti iba roztrúseno rozšírený (pozri napríklad Szatala 1927). Tento, v súčasnosti kriticky ohrozený taxón (Pišút et al. 1996), bol na juhozápadnom Slovensku zbieraný iba pred sto rokmi na dvoch lokalitách v Malých Karpatoch nad mestečkom Svätý Jur (Zahlbruckner 1894, 1899).

***Cladonia magyarica* Vain.** – Bratislava, park v mestskej časti Rusovce: alkalická štrkovitá pôda na lúke, 130 m n.m., 1999 leg. VO et IP, herb. VO SAV.

Potenciálne ohrozený panónsky endemit (Pišút et al. 1996) je na Slovensku roztrúseno rozšírený na bázičkých pieskoch a výslných vápnitých skalách v oblasti teplomilnej kveteny. Dosiaľ je známe aj jedno nálezisko na alkalických náplavových štrkoch v lesostepi na ostrove Kopáč pri Bratislave (pozri Liška & Pišút 1994). Podobný charakter našej lokality naznačuje kontinuitu výskytu tohoto druhu v lesostepných enklávach aj na pravom brehu Dunaja.

***Cladonia rei* Schaerer** - Národná prírodná rezervácia Ostrovné lúčky pri obci Čunovo, štrkovitá pôda vo zvyšku lesostepi, 128 m n.m., 1999 leg. VO, herb. VO.

Zaujímavý, dosiaľ najnižšie situovaný nález na Slovensku sa roztrúseno vyskytujúceho taxónu (pozri napríklad Pišút 1961), charakteristického negatívnu reakciou s P a K, bielym zafarbením stržňa v UV svetle a prítomnosťou kyseliny homosekikaovej.

***Dimerella pineti* (Schrad. ex Ach.) Vězda** - Národná prírodná rezervácia Šúr, Šúrsky les: borka a drevo *Alnus glutinosa*, *Salix* sp., *Quercus* sp. v močaristom lese, 1 km juhovýchodne od mestečka Svätý Jur, 130 m n.m., 1998 leg. VO, det. Z. Palice, herb. VO. – Bratislava, park v mestskej časti Rusovce: borka na báze aj spráchnivelé drevo *Aesculus hippocastanum*, 130 m n.m., 1999 leg. VO et IP, herb. VO, SAV.

Dimerella pineti sa dosiaľ (Pišút et al. 1996) označuje ako potenciálne ohrozený druh, ale ako svedčia aj naše nálezky z mokrade Šúrsky les a z parku vytvoreného z lužného lesa na pravom brehu Dunaja, ide skôr o prehliadaný taxón.

Lecania naegelii (Hepp) Diederich et v.d.Boom - Národná prírodná rezervácia Šúr, Panónsky háj: *Salix* sp. pri Blahutovom kanáli, 130 m, 1998 leg. VO, det. Z. Palice, herb. VO.

Kriticky ohrozený (Pišút et al. 1996), drobný a ľahko prehladnuteľný druh nebol dosiaľ v literatúre z juhozápadného Slovenska uvádzaný.

Literatúra

Liška J. & Pišút I. (1995): Lišajníky. – In: Kotlaba F., ed., Červená kniha ohrozených a vzácných druhov rastlín a živočíchov SR a ČR 4, p. 120-156, Príroda Bratislava.

Nádvořík J. (1942): Systematische Übersicht der mitteleuropäischen Arten der Flechtenfamilie Caliciaceae. – *Studia Bot. Čechica* 5/1-2: 6-40.

Pišút I. (1961): Bemerkungen über einige Arten der Flechtengattung *Cladonia* in der Slowakei. – *Acta Fac. Rer. Nat. Univ. Comen., ser. Botanica*, 6/8-10: 513-531.

Pišút I., Lackovičová A. & Lisická E. (1996): A second checklist and bibliography of Slovak lichens. – *Biologia Bratislava*, 51/ Suppl. 3: i-79.

Szatala Ö. (1927): Lichenes Hungariae I. Pyrenocarpaceae - Gymnocarpaceae (Coniocarpaceae). – *Magyarország zuzmóflórája. – Folia Crypt.* 1/5: 338-434.

Zahlbruckner A. (1894): Zur Flechtenflora des Pressburger Komitates. – *Verh. Ver. Heil- u. Naturk. Pressburg N. F.* 8 (1892-93): 19-73 et 273-284.

Zahlbruckner A. (1899): Zur Flechtenflora des Pressburger Comitates. II. – *Verh. Ver. Natur- u. Heilk.- Pressburg, N. F.* 10 (1897-98): 17-29.

ZAJÍMAVÉ NÁLEZY

Buxbaumia viridis (Moug. ex Nestl.) Brid. ex Moug. et Nestl. – Čes. rep.: Slezské Beskydy, obec Nýdek, v údolí potoka Hlučová, na truchnivějícím dřevě (2 ex.), ca 440-450 m n.m., 21.1.1999 leg. V.Plášek, OP. Kriticky ohrozený druh (sensu Váňa 1995, *Preslia* 67) nalezený v nedávné době též v Javorníkách (cf. Bryonora 21: 14).

Campylopus introflexus (Hedw.) Brid. – Čes. rep.: Lužické hory, Jedlová, ve smrčíně Z cesty asi 1 km S žel. st. Jedlová, ca 600 m n.m., 9.7.1998 leg. Z.Gerišová, herb. Z.Gerišová. Další lokalita invazního druhu mechu (cf. Soldán 1996, Bryonora 18) nalezeného během „Velkého floristického kursu“ ČBS.

Fissidens arnoldii Ruthe – Čes. rep.: Děčín, náplav na pravém břehu Labe při ústí Zámeckého potoka, ca 125 m n.m., 24.9.1998 leg. L.Němcová, herb. L.Němcová. – Čes. rep.: Děčín, náplav na levém břehu Labe pod železničním mostem na S okraji města, ca 120 m n.m., 27.4.1998 leg. L.Němcová, herb. L.Němcová. Kriticky ohrozený druh (sensu Váňa 1995, *Preslia* 67) drobného vodního mechu.

Hookeria lucens (Hedw.) Sm. – Čes. rep.: Děčínská vrchovina, hraniční (ČR-BRD) říčka Klopot (něm. Gelobtbach) poblíž Dolního Žlebu, na obou březích, 31.10.1997 leg. M.Reimann, herb. M.Reimann. Kriticky ohrozený druh (sensu Váňa 1995, *Preslia* 67).

Orthodontium lineare Schwaegr. – Čes. rep.: České středohoří, Kravaře, Konojedy, Binov, ve smrčíně as 0,5 km Z vrcholu, 530 m n.m., 24.7.1998 leg. L.Němcová, herb. L.Němcová. – Čes. rep.: Lužické hory, Jedlová, ve smrčíně při cestě asi 500 m S železniční stanice, ca 600 m n.m., 9.7.1998 leg. L.Němcová, herb. L.Němcová. – Čes. rep.: Železné hory, jižní svahy pod zříceninou Oheh asi 2 km J obce Seč, ca 500 m n.m., 8.5.1999 leg. N.Gutzerová, herb. N.Gutzerová. Invazní druh mechu (cf. Soldán 1996, Bryonora 18), jehož nové lokality se téměř s železnou pravidelností v této rubrice vyskytují.